

LIMITY DOHODY O ZÚŽENÍ ROZSAHU BEZPODIELOVÉHO SPOLUVLASTNÍCTVA MANŽELOV¹

LIMITS OF THE AGREEMENT ON THE REDUCTION OF THE EXTENT OF THE CO-OWNERSHIP OF SPOUSES

*Kristián Vassay*²

<https://doi.org/10.33542/SIC2025-2-12>

ABSTRAKT

Článok sa zaoberá problematikou manželských modifikačných dohôd, s osobitným akcentom na dohodu o zúžení rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Autor pomocou analýzy a syntézy súčasnej právnej úpravy poukazuje na limity, ktoré musí daná dohoda rešpektovať s cieľom, aby nedošlo k narušeniu účelu inštitútu bezpodielového spoluvlastníctva manželov a teda aj jeho „de facto“ zániku. Významné prínosy a poznatky prináša v príspevku aj komparatistická metóda formujúca ďalšie mantinely, ktoré analogicky musí spĺňať aj dohoda o zúžení rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa slovenského práva. Autor analyzuje aj všeobecné podmienky, kladené na všetky varianty modifikačných dohôd, ktoré vyplývajú buď priamo zo zákona, alebo z judikatúry.

ABSTRACT

The article deals with the issue of modification agreements regarding matrimonial property regime, with a special emphasis on the agreement on the reduction of the extend of the co-ownership of spouses. By analysing and synthesising the current legislation, the author formulates the limits and boundaries which the agreement must respect in order to avoid invading the purpose of the institution of co-ownership of spouses and, therefore, its “de facto” dissolution. The paper also acquires significant contributions and insights from the comparative method, which forms valuable and interesting limits that must be met by analogy by the agreement on the reduction of the extend of the co-ownership of spouses concluded according to the Slovak law. The author also analyses the general conditions imposed on all variants of modification agreements, which arise either directly from the law or from case law.

I. ÚVOD

V súčasne platnej a účinnej právnej úprave Slovenskej republiky reprezentuje manželské majetkové spoločenstvo inštitút bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“), ktorého najvýraznejšími osobitosťami sú akcesorita k manželstvu alebo absencia kvantitatívne určených podielov.³ Pôvodný model BSM bol vo svojich počiatkoch koncipovaný ako absolútne kogentný a súčasne sa, vzhľadom na vecnoprávny charakter tohto inštitútu, netýkal záväzkov, ani iných pasív.⁴ Bezbrehá kogentná povaha BSM začala vykazovať znaky

¹ Príspevok je čiastkovým výstupom projektu VEGA č. 1/0431/23 „Konkurencia záujmov spotrebiteľov a obchodníkov pri dodávaní digitálneho obsahu a digitálnych služieb na jednotnom digitálnom trhu s dôrazom na právne a ekonomické aspekty.“

² Mgr., Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, Slovenská republika
Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, Slovak Republic.

³ VASSAY, K. Legitimita dedičov uzatvoriť dohodu o vyporiadaní BSM. In: *Súkromné právo*, roč. 11. č. 1. 2025, s. 18.

⁴ PSUTKA, J. Společné jmění manželu v judikátorní retrospektivě – aneb stručný příspěvek k problematice kontinuity dřívější rozhodovací praxe v poměrech stávající úpravy. In: *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, roč. 68, č. 2, 2022, s. 67.

neudržateľnosti pod vplyvom sociálno-ekonomických zmien po roku 1989, kedy sa všeobecné súkromné právo vrátilo k svojmu tradičnému ponímaniu, so základom v zmluvnej autonómii a slobode vlastníctva.⁵ Uvedené sa zohľadnilo v tzv. „veľkej novele Občianskeho zákonníka“ č. 509/1991 Zb. ktorá zaviedla do zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Občiansky zákonník“) možnosť manželov modifikovať rozsah, obsah či moment vzniku ich majetkového spoločenstva.⁶ Jednu z *numerus clausus* modifikácií predstavuje dohoda, ktorou sa zúži rozsah BSM.⁷

Cieľom tohto príspevku je zodpovedať výskumnú otázku: „*Aké sú limity dohody o zúžení rozsahu BSM, kde pri ich prekročení už môžeme uvažovať o de facto zániku?*“ Autor si pre účely výskumnej otázky stanovil hypotézu: „*Vzhľadom na prísnu individuálnosť situácii v rôznych manželstvách neprichádzajú do úvahy všeobecne formulované pravidlá o tom, ktorý predmet možno vylúčiť a ktorý nie. Určiť však vieme minimálne podmienky, teda limity, ktoré dohoda o zúžení musí rešpektovať.*“

Za účelom odpovede na stanovenú výskumnú otázku a s tým spojené potvrdenie, resp. vyvrátenie hypotézy využívame metódy analýzy a následne syntézy. Významné je aj využívanie komparatívnej metódy s inými právnymi úpravami. V procese analýzy predovšetkým právnych úprav sú využívané výkladové pravidlá teleologické, gramatické, systematické a logické.

II. MODIFIKAČNÉ DOHODY VŠEOBECNE

V európskom priestore vzniklo hneď niekoľko modelov manželského majetkového spoločenstva. Azda ich najvýraznejším spoločným menovateľom je ponechanie pomerne širokého priestoru pre zmluvnú slobodu, ktorá je zverená do rúk manželom, resp. snúbencom.⁸ Zmluvná sloboda sa tu prejavuje v dvoch rovinách. V jednej rovine majú manželia v kontinentálnom európskom právnom systéme všeobecne možnosť zvoliť si z viacerých manželských majetkových režimov, odlišných od toho zákonného (napr. zmluvný režim, režim oddeleného majetku, režim spoločenstva prírastku a pod.).⁹ Ak sa manželia nerozhodnú pre režimy charakteristické oddelenosťou majetku počas trvania manželstva, majú možnosť rozmanitej zmluvnej úpravy ich majetkových vzťahov. Obmedzenia zmluvnej slobody sa však prejavujú napríklad vo voľbe druhej zmluvnej strany, čo je vzhľadom na charakter zmluvy logické.¹⁰ Pôjde teda o snúbenca/snúbenicu alebo manžela/manželku, no niektoré krajiny zašli dokonca ešte ďalej, umožňujúc čo do obsahu uzatvoriť „(pred)manželskú“ zmluvu aj kohabitujúcim partnerom, či už rôzneho alebo rovnakého pohlavia, ktorá upravuje viaceré aspekty ich spoločného života, vrátane majetkových konzekvencií. Jedná sa o francúzsku Občiansku zmluvu solidarity (PACS), zmluvu uzatvorenú medzi dvoma spolu žijúcimi osobami týkajúca sa ich osobných záležitostí.¹¹ Manželská majetková zmluva je ideálnym kompromisným riešením na vytvorenie balansu medzi suverenitou jednotlivca (ak sa pre ňu

⁵ ŠOŠKOVÁ, I. Právne formy usporiadania majetkových vzťahov medzi manželmi na území Slovenska – história a súčasnosť. In: *Štát a právo*, roč. 6, č. 2-3, 2019, s. 224 – 225.

⁶ MIŠINOVÁ, A. Regulácia bezpodielového spoluvlastníctva manželov v úvahách *de lege ferenda*. In: ŤAŽKÁ, V. (zost.). *Milníky práva v stredoeurópskom priestore. Sekcia občianskeho práva. Spoluvlastníctvo – právnoteoretické a právne limity*. Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2024. s. 507.

⁷ Ustanovenie § 143a ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

⁸ FEKETE, I. *Občiansky zákonník. 2. zväzok (Vecné práva, Zodpovednosť za škodu a za bezdôvodné obohatenie). Veľký komentár*, 2. aktualizované a rozšírené vydanie. Bratislava : Eurokódex, 2015, s. 312 – 313.

⁹ ATWOOD, B. Marital contracts and the meaning of marriage. In: *Arizona law review: Family Law Issue: A Tribute to Barbara Ann Atwood*. roč. 54, č. 1, 2012, s. 34 – 35.

¹⁰ TÖRÖK, E. Aspects of the Matrimonial Property Contract in Some European Countries. In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. roč. 11, č. 2, 2023, s. 66.

¹¹ KIM, J. – OLIVER, S. A. – RYZNAR, M. The Rise of PACS: A New Type of Commitment from the City of Love. In: *Washburn Law Journal*. roč. 56, č. 1, Winter, 2017, s. 83.

manželia nerozhodnú absolútne, zvolením napr. režimu oddeleného majetku) a manželským majetkovým spoločenstvom a s ním súvisiacou reciprocitou.¹²

BSM však tieto princípy popiera, a to ako svojou stále pomerne redundantne kogentnou povahou, tak aj absenciou inštitútu predmanželskej zmluvy.¹³ Slovenské právo má k manželskému majetkovému spoločenstvu odlišný prístup, a to taký, ktorý umožňuje mať medzi manželmi výlučne režim zákonný a ten modifikovať *numerus clausus* spôsobmi. O modifikačných dohodách tak môžeme síce uvažovať ako o manželských zmluvách (dohodách), nie však v úplnom slova zmysle, práve pre vysokú mieru rigidity čo do zmluvnej úpravy, ako aj pre nemožnosť zvolenia si alternatívy k zákonnému režimu. Ak sa však manželia rozhodnú pre využitie aspoň čiastočne dispozitívneho inštitútu BSM - modifikáciu, *de lege lata* vyžaduje splnenie viacerých podmienok. „Mnohosť“ požiadaviek kladených na modifikačnú dohodu opäť iba dokazuje neopodstatnenú vysokú mieru kogentnosti. Tieto podmienky môžeme rozlíšiť na také, ktoré sa dotýkajú všetkých modifikácií (všeobecné podmienky) a potom tie, ktoré sa vzťahujú na konkrétny variant modifikácie BSM (osobitné podmienky). Medzi všeobecné podmienky, ktoré musia byť splnené kumulatívne, môžeme zaradiť:

1. Dohodu môžu uzatvoriť výlučne manželia za trvania manželstva

Vzhľadom na to, že BSM je právny vzťah, ktorý môže vzniknúť výhradne medzi manželmi, oprávnenie ho modifikovať prislúcha jedine im. Možnosťou modifikácie disponujú aj manželia, ktorí uzatvorili neplatné manželstvo (*matrimonium nullum*), nakoľko z takého majetkové dôsledky vznikajú.¹⁴ Iné alternatívy v subjektoch modifikačnej dohody neprichádzajú do úvahy. Táto podmienka je ďalej viazaná aj na okamih uzatvorenia takejto dohody. O modifikačných dohodách môžeme uvažovať iba ako o manželských dohodách (*contractus matrimonialis*). Z praktického hľadiska bude najvhodnejšie dohodou modifikovať BSM v čase, kedy ešte nedošlo k nadobúdaniu majetku do BSM, t.j. v dohľadnej dobe od vzniku manželstva.¹⁵

2. Účinky dohody sú pro futuro

V rámci bezpodielového spoluvlastníckeho vzťahu vznikajú jednak vzájomné práva a povinnosti medzi manželmi ako spoluvlastníkmi (tzv. „vnútorná“ časť obsahu), ako aj práva a povinnosti manželov ako spoluvlastníkov voči tretím osobám (tzv. „vonkajšia“ časť obsahu).¹⁶ Uvedené treba reflektovať aj na modifikačné dohody, ktoré nemožno vnímať, ako dohodu či zmluvu v klasickom slova zmysle, nakoľko tento relatívny právny vzťah sa dotýka práve aj tretích osôb.¹⁷ Vzhľadom na princíp istoty a stability právnych vzťahov, zásadu rovnosti a z toho vyplývajúcej ochrany práv aj 3. osôb, retroaktívne účinky modifikačnej dohody BSM sú vylúčené.¹⁸ Požiadavka zákazu priznania retroaktívnych účinkov modifikačnej dohode vyplynula z aplikačnej praxe, kde bola niekoľkokrát akcentovaná.¹⁹

¹² TÖRÖK, E. Aspects of the Matrimonial Property Contract in Some European Countries. In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. roč. 11, č. 2, 2023, s. 65.

¹³ FEKETE, I. *Občiansky zákonník. 2. zväzok (Vecné práva, Zodpovednosť za škodu a za bezdôvodné obohatenie). Veľký komentár*, 2. aktualizované a rozšírené vydanie. Bratislava : Eurokódex, 2015. s. 312 – 313.

¹⁴ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR, sp. zn. Cpj 86/71 zo dňa 3. februára 1972 (R 42/1972).

¹⁵ FEKETE, I. *Občiansky zákonník. 2. zväzok (Vecné práva, Zodpovednosť za škodu a za bezdôvodné obohatenie). Veľký komentár*, 2. aktualizované a rozšírené vydanie. Bratislava : Eurokódex, 2015. s. 331.

¹⁶ VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. 3. vydanie. Plzeň : Aleš Čeňek, 2021. s. 330.

¹⁷ TÖRÖK, E. Aspects of the Matrimonial Property Contract in Some European Countries. In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. roč. 11, č. 2, 2023, s. 65.

¹⁸ FABIANOVÁ, Z. § 143a [Dohody o rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva]. In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1140.

¹⁹ K tomuto pozri napríklad nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. I. ÚS 86/1995 zo dňa 18. januára 1996: „Dohoda podľa §143a Občianskeho zákonníka sa môže týkať len majetku nadobudnutého v budúcnosti (po uzavretí dohody), nemôže však zahŕňať

3. Musí byť dodržaná forma.

Pre platnosť modifikačnej dohody musí byť splnená aj podmienka dodržania formy. Formu, ktorú zákon pre takúto modifikačnú dohodu vyžaduje, predstavuje notárska zápisnica.²⁰ Iná forma tohto právneho úkonu prípustná nie je. „Obyčajná“ písomná dohoda alebo ústne dojednanie takéhoto prejavu vôle sú sankcionované absolútnou neplatnosťou.

Neprípustné by bolo aj nadobudnutie veci, ktorá zo zákona patrí do BSM, do výlučného vlastníctva jedného z manželov, aj ak s tým druhý manžel súhlasí (napr. jeden z manželov uzavrie kúpnu zmluvu na nehnuteľnosť len do jeho výlučného vlastníctva, a druhý manžel s tým súhlasí).²¹

4. Nejde o zánik z BSM za trvania manželstva

Modifikáciu BSM v žiadnom prípade nemôžeme stotožňovať so zánikom BSM za trvania manželstva. Pod modifikáciou totiž rozumieme, že manželské majetkové spoločenstvo naďalej existuje, no v podobe odlišnej od úpravy zákonnej, resp. v čase odlišnom od vzniku manželstva. V takom prípade síce BSM vzniká neskôr ako manželstvo, no v určitom okamihu manželstva vznikne, nenastane teda situácia, kedy nevznikne vôbec. Zánik BSM za trvania manželstva je prípustný jedine výnimočne a v taxatívne stanovených prípadoch.²² Jedná sa o prípady: (a) zánik BSM za trvania manželstva pre rozpor s dobrými mravmi (§148 ods. 1 Občianskeho zákonníka), fakultatívna možnosť zániku;²³ (b) zánik BSM za trvania manželstva, ak jeden z manželov dostal oprávnenie na podnikateľskú činnosť (§ 148a ods. 2 Občianskeho zákonníka), obligatórna možnosť zániku; (c) zánik BSM uložením trestu prepadnutia majetku jednému z manželov (§ 59 ods. 5 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov); (d) zánik BSM vyhlásením konkurzu na majetok jedného z manželov (§ 53 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov).

III. ČO MÔŽE LIMITOVAŤ DOHODU O ZÚŽENÍ ROZSAHU BSM?

Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že dohoda o zúžení rozsahu BSM nie je bezbrehá. Platí generálna premisa, že zúženie je limitované tým, že k nemu nesmie dôjsť do takej miery, ktorá hraničí so zánikom.²⁴ Akýsi jednoznačný limit, resp. určenie konkrétnej hranice však nie je špecifikované zákonom, judikatúrou, ani právnou teóriou. My na tomto mieste identifikujeme niekoľko atribútov, ktoré by mala zužovacia modifikačná dohoda materiálne spĺňať.

1. Rešpektovanie povahy a účelu bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Medzi manželstvom a BSM je nie len existenčná, ale aj funkčná spätosť, ktorá sa prejavuje tým, že práve prostredníctvom tohto inštitútu sa zabezpečuje uspokojovanie potrieb manželov.²⁵ Toto manželské majetkové spoločenstvo predstavuje reálnu majetkovú bázu

majetok, ktorý bol nadobudnutý pred jej uzatvorením. Nemožno takouto dohodou spätne meniť už nadobudnuté vlastníctvo.“ alebo aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 SŽ-o-KS 93/2006 zo dňa 31. júla 2007 (R 30/2008): „Dohodou podľa § 143a Občianskeho zákonníka možno upravovať jedine režim nadobúdania vecí do BSM v budúcnosti. Takáto dohoda nemôže byť per se právnym titulom zmeny vlastníckych vzťahov so spätnými účinkami.“

²⁰ Ustanovenie § 143a ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

²¹ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 22 Cdo 2345/2003 zo dňa 12. februára 2004.

²² LAZAR, J a kol. *Občianske právo hmotné. Všeobecná časť-Rodinné právo-Vecné práva-Dedičské právo*. Zv. I. Bratislava: IURIS LIBRI, 2018. s. 560.

²³ Bližšie k tomu, čo možno považovať za rozpor s dobrými mravmi za účelom zrušenia BSM za trvania manželstva pozri Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR, R 3/1968.

²⁴ TAKÁČ, J. *Modifikácia bezpodielového spoluvlastníctva manželov a jeho zánik za trvania manželstva*. 2. prepracované a rozšírené vydanie. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Belianum, 2023. s. 31.

²⁵ LAZAR, J a kol. *Občianske právo hmotné. Všeobecná časť-Rodinné právo-Vecné práva-Dedičské právo*. Zv. I. Bratislava: IURIS LIBRI, 2018. s. 548 – 549.

slúžiacu na materiálne zabezpečenie rodiny.²⁶ V záujme dosiahnutia účelu manželstva a plnenia povinností, ktoré z neho vyplývajú, je dôležité, aby mali manželia zaistené adekvátne majetkové zdroje, s čím je spojená požiadavka poskytnúť manželom rovnaké a plnohodnotné prostriedky.²⁷ Pri uzatváraní modifikačnej dohody, ktorou sa rozsah BSM zužuje, je potrebné pamätať aj na vyjadrený účel BSM. Práve tento aspekt zužovacej dohody je prísne individualizovaný a nie je možné určiť všeobecné pravidlo, ktorý predmet BSM „musí“ zostať v tomto režime. Napriek tomu sme schopní vyvodiť nejaké všeobecné myšlienky a závery.

a) Zabezpečenie schopnosti manžela uspokojovať spoločné potreby manželov, resp. rodiny

Ako prvé sa domnievame, že s akcentom na vyššie uvedené, v režime manželského majetkového spoločenstva musí zostať akýsi „hlavný zdroj príjmu.“ Podľa nášho názoru, najčastejšie budeme uvažovať o príjmoch z pracovného alebo obdobného pomeru; príjmy z podnikateľskej činnosti; príjmy zo sociálneho zabezpečenia; prípadne príjmy z práv za využívanie predmetov duševného vlastníctva. Vzhľadom aj na ich periodicitu, ide o majetkové hodnoty, ktorými sa prakticky najplnohodnotnejšie uspokojujú spoločné potreby manželov, resp. rodiny, teda vedľa najmarkantnejšie naplňovať účel. V kontexte hlavného zdroja príjmu, vyššie uvedené najvýstižnejšie vyjadruje český zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník v znení neskorších predpisov (ďalej len „ČOZ“). Ten hovorí, že zmluva o manželskom majetkovom režime nesmie svojimi dôsledkami vylúčiť schopnosť manžela zabezpečovať rodinu.²⁸ Ide o všeobecné vyjadrenie s úmyslom zobrať do úvahy čo najrozmanitejší okruh situácií. Myslíme si, že uvedená zákonná norma sa vie analogicky použiť aj na dohodu o zúžení rozsahu BSM so zámerom definovať jej limity a mantinely.

Doktrína interpretuje toto zákonné ustanovenie ako nevylúčenie zaistovania hmotných potrieb pre rodinu, a to rodinu ako celku, ako aj jej jednotlivých členov.²⁹ Primárne teda pôjde o zachovanie plnenia vyživovacej povinnosti v podobe prispievania na potreby života rodiny a domácnosti s cieľom zabezpečenia porovnateľnej životnej úrovne všetkých členov domácnosti. Formuláciu vnímame za vhodnú aj vzhľadom na dlhodobý horizont majetkového spoločenstva manželov. Bližšie povedané, v konkrétnej situácii môže nastať scenár, kedy sa s postupom času hlavný zdroj príjmu zmení. Napríklad, ak manželia v čase uzatvárania dohody o zúžení rozsahu BSM boli pracovnoprávne činní a vylúčili by príjmy z podnikateľskej činnosti, no po niekoľkých rokoch by sa ich hlavný zdroj príjmu zmenil práve na príjmy z podnikania. Preto je formulácia „svojimi dôsledkami“ vhodná. Limit zužovacej dohody tak predstavuje aj dojednanie, ktoré zárobkovú činnosť nevylúči okamžite.³⁰ Hlavné zdroje príjmu, vyššie demonštratívne uvedené, tak považujeme za niečo, čo dohoda, vzhľadom na účel v podobe nevylúčenia zabezpečovania rodiny, musí rešpektovať, a to aj z dlhodobého hľadiska.

Do úvahy je však potrebné zobrať aj nepredvídateľnosť situácii, kde si myslíme, že vhodným riešením by bolo aj dojednanie v dohode, ktoré by ukladalo manželom povinnosť „prehodnotiť“ dohodu po určitom čase. Uvedené úzko súvisí so zásadou zmluvnej voľnosti,

²⁶ VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. 3. vydanie. Plzeň : Aleš Čeněk, 2021. s. 323.

²⁷ TAKÁČ, J. Modifikácia a zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov v úvahách „de lege ferenda“. In: ONDROVÁ, J. – PÍRY, M. – ÚRADNÍK, M. (zost.). *Právne rozpravy on-screen III.: Sekcia súkromného práva: Zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 7. 5. 2021 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2021. s. 286.

²⁸ Ustanovenie § 719 ods. 1 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník v znení neskorších predpisov.

²⁹ PSUTKA, J. § 719 [Limity smluvní volnosti smluv o manželském majetkovém režimu]. In: HRUŠÁKOVÁ, M. – KRÁLÍČKOVÁ, Z. – WASTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 239.

³⁰ PSUTKA, J. § 719 [Limity smluvní volnosti smluv o manželském majetkovém režimu]. In: HRUŠÁKOVÁ, M. – KRÁLÍČKOVÁ, Z. – WASTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 240.

ktorou sú súkromnoprávne vzťahy príznačné, a ktorá vyjadruje predovšetkým veľkú variabilitu v kontrahovaní, ako aj v nakladaní s majetkom, resp. právami a to takým spôsobom, ktorý nie je zákonom zakázaný.³¹ Takýto zákonný zákaz nemusí však byť len explicitný, ale môže vyplývať aj implicitne z dovolení alebo príkazov.³² Zastávame teda názor, že povinnosť „prehodnotiť“ dohodu je možné dojednať v rámci dohody o zúžení BSM, práve v súlade so zásadou zmluvnej voľnosti. Takto formulované ustanovenie nie je zákonom zakázané, naopak vyplýva implicitne s relevantných ustanovení Občianskeho zákonníka.

Nakoľko ustanovenie ukladajúce povinnosť stranám dohody ju „prehodnotiť“ po určitom čase nie je nevyhnutne potrebné pre jej platný vznik, pôjde o pravidelnú zložku právneho úkonu. Pravidelné zložky pôsobia *ex lege*, kde táto konkrétne vyplýva zo zákazu zrušenia BSM za trvania manželstva z iných dôvodov, ako tých, ktoré zákon pozná, ako aj z dovolenia zúžiť rozsah BSM previazaného s implicitným príkazom zúžiť ho do takej miery, aby sa nejednalo o *de facto* zánik. Implicitný príkaz predstavuje aj nevylúčenie „hlavného zdroja príjmu“ z tohto režimu. Práve zakotvením dojednania o „prehodnotení“ dohody sa tento zákonný príkaz rešpektuje. Inak povedané, v prípade, ak niekedy v budúcnosti sa hlavným zdrojom príjmu stane práve ten zdroj, ktorý bol v minulosti dohodou vylúčený z režimu BSM, za účelom povinnosti zachovať schopnosť zabezpečiť rodinu, sa aktivuje toto ustanovenie o prehodnotení dohody. Výhodou je aj to, že povinnosť „prehodnotiť“ bude lepšie súdne vymáhateľná, ak ju jeden z manželov poruší.

Z uvedeného však nevyplýva, že táto povinnosť vznikne manželom len v prípade, ak bude dohoda explicitne obsahovať ustanovenie o jej „prehodnotení“. Nakoľko sme uviedli, že povinnosť prehodnotenia je pravidelnou zložkou, platí *ex lege* aj vtedy, ak nebude výslovne v dohode uvedená. V takom prípade pôjde podľa nášho názoru o *quasi* naturálnu obligáciu, teda záväzok, ktorý je oslabený o štátnym orgánom vynútiteľný nárok.³³ Na tomto mieste však už uvažujeme o zmene dohody. Disciplinovanosť čo do zmeny dohody však podľa nášho názoru vie byť stále vynútená, nakoľko ak manželia dohodu nezmenia, vystavujú sa riziku jej neplatnosti. Uvedenému riziku neplatnosti by sa manželia vystavili aj v prípade, ak sa na zmene nedohodnú.

b) Ochrana manželského, resp. rodinného obydla

Významným limitom je taktiež ochrana manželského, resp. rodinného obydla a obvyklého vybavenia domácnosti, ktorú pozná napríklad aj francúzsky Code Civil,³⁴ alebo český občiansky zákonník.³⁵ ČOZ chráni rodinné obydle predovšetkým pred nezodpovednými úkonmi jedného z manželov, ako napríklad márnوترatnosť či neprimerané finančné riziká, no ide aj o iné konanie, ktoré by mohlo ohroziť poprípade sťažiť alebo znemožniť bývanie.³⁶ Podľa nášho názoru, pod také môžeme subsumovať aj modifikačnú dohodu, ktorou sa z režimu BSM vylúčia nehnuteľnosti, vrátane rodinnej domácnosti. O to viac explicitnejšie môžeme chrániť aj základné vybavenie rodinnej domácnosti. Základné vybavenie rodinnej domácnosti môžeme definovať ako súbor hnutel'ných vecí, ktoré slúžia bežným a nevyhnutným potrebám rodiny a jej členov.³⁷ Dôležité je v tomto ohľade vymedzenie pomerne vágneho pojmu „slúži bežným a nevyhnutným potrebám rodiny“, pričom je otázne, či tento obsah tohto pojmu budeme

³¹ SEMANOVÁ, D. Limity zmluvnej voľnosti v súkromnom práve. In : *Právne rozpravy on-screen III.: Sekcia súkromného práva: Zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 13. 11. 2020 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2021. s. 159-160.

³² KNAPP, V. Co je dovoleno a co je zakázáno. In: *Právnik*, roč. 138, č. 1, 1999, s. 24-25.

³³ VOJČÍK, P. a kol. *Občiansky zákonník. Stručný komentár*. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o. 2010. s. 223.

³⁴ Ustanovenie článku 215 ods. 3 Code Civil (francúzsky Občiansky zákonník).

³⁵ Ustanovenie § 718 ods. 3 zákona č. 89/2012 Sb. Občianskeho zákoníku ve znění pozdějších předpisů.

³⁶ BEDNÁR, P. Rodinné/manželské obydle. In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. roč. 10, č. 2, 2022, s. 25.

³⁷ Ustanovenie § 698 ods. 1 zákona č. 89/2012 Sb. Občianskeho zákoníku ve znění pozdějších předpisů.

vykladať v objektívnom alebo subjektívnom zmysle. Vo všeobecnosti bude potrebné posudzovať obsah tohto pojmu prípad od prípadu, pri zohľadnení oboch možností interpretácie kumulatívne, teda či daný predmet v rámci súboru hnutelných vecí naozaj slúži tomuto účelu (objektívne hľadisko), ako aj to, či ho za tento predmet považujú jednotliví členovia rodinnej domácnosti (subjektívne hľadisko).³⁸ Ide teda o limit, ktorý je potrebné opäť zohľadňovať individuálne, v rámci konkrétneho prípadu.

Ide však o majetkovú súčasť masy BSM, ktorú podľa nášho názoru je nevyhnutné ponechať v tomto režime. Napriek absencii explicitného zákonného ustanovenia v slovenskom Občianskom zákonníku, chrániaceho tieto súčasti manželského majetkového spoločenstva, ich vieme chrániť prostredníctvom nižšie analyzovanej zásady zákazu zneužitia práva.

c) Vylúčenie všeobecne určenej veci

Záverom uvádzame posledný limit, ktorý sme identifikovali, a ktorý súčasne vychádza z judikatúry. Jedná sa o osobitnú podmienku kladenú na zužovacia dohoda, a teda vylúčenie sa nemôže týkať konkrétne vymedzených, teda presne špecifikovaných, častí vecí, ale je možné iba so všeobecným charakterom.³⁹

2. Rešpektovanie zásady zákazu zneužitia práva

Modifikácia BSM ako majetkového dôsledku vzniku manželstva, predstavuje sama osebe právo, ktoré manželom vyplýva z tohto právneho vzťahu, pričom jeho výkon je podmienený vznikom konsenzu ich prejavov vôle. Ak daný konsenzus vznikne, a spĺňa všetky náležitosti požadované Občianskym zákonníkom, hovoríme o výkone subjektívnych práv, vo všeobecnosti zákonom aprobovaných. Na tomto mieste však dozaista nemôžeme uvažovať o akomkoľvek charaktere výkonu toho-ktorého oprávnenia, no uvažujeme aj nad existenciou určitých limitov. Kľúčové bude v tomto ohľade upriamiť pozornosť na jednu zo základných zásad súkromného práva, a síce na zásadu zákazu zneužitia práva.⁴⁰ Pod zneužitím práva môžeme chápať taký výkon subjektívneho práva, ktorý je *de iure* možný, ale v konečnom dôsledku je rozporný s dobrými mravmi.⁴¹

Dohoda, ktorou sa z rozsahu BSM vylučujú veci, ktoré tam *ex lege patria*, tak ako prvé nesmie odporovať dobrým mravom. Dobré mravy môžeme označiť za kritérium určujúce limity subjektívnym právam čo do ich obsahu.⁴² Inak povedané, obmedzujú výkon subjektívnych práv tým, že v rámci práva ako spoločenskej kategórie zohľadňujú určité, väčšinovou spoločnosťou akceptované, všeobecné záujmy.

Dobré mravy môžu v práve plniť rôzne funkcie, ako preventívnu, interpretačnú alebo hodnotiaci, no v kontexte limitov dohôd o zúžení rozsahu BSM sa najmarkantnejšie prejavuje ich funkcia korektívu zmluvnej slobody, spočívajúca v limitovaní absolútneho slobodného určovania obsahu právneho úkonu jeho subjektmi.⁴³ Ich význam v tomto prípade spočíva v podobe prostriedku na posúdenie určitého prejavu vôle.⁴⁴ Slúži na posúdenie toho, či sa právny úkon nachádza v esenciálnom rozpore s názorom a mienkou väčšinovej spoločnosti

³⁸ PSUTKA, J. § 698 [Obvyklé vybavení rodinné domácnosti] In: HRUŠÁKOVÁ, M. – KRÁLÍČKOVÁ, Z. – WASTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 120.

³⁹ Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. I. ÚS 86/1995 zo dňa 18. januára 1996.

⁴⁰ Ustanovenie § 3 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. 3. vydanie. Plzeň : Aleš Čeněk. 2021. s. 2.1

⁴² STRAPÁČ, P. § 3 [Výkon práv a povinností z občianskoprávných vzťahov]. In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákoník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 22.

⁴³ Bližšie k funkciám dobrých mravov pozri aj OVEČKOVÁ, O. Výklad a aplikácia dobrých mravov a zásad poctivého obchodného styku v rozhodovacej činnosti súdov. In: *Právny obzor*. roč. 94, č. 4, 2011, s. 351 – 364. alebo ČEČOTOVÁ, V. *Dobré mravy v slovenskom súkromnom práve*. Ružomberok: Epos, 2005. 224 s.

⁴⁴ VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. 3. vydanie. Plzeň : Aleš Čeněk, 2021. s. 50.

o tom, ako by mal výkon konkrétneho práva vyzerat'.⁴⁵ Dobré mravy sú pojem nedefinovaný, maximálne vo všeobecnom rámci približený judikatúrou.⁴⁶ Vzhľadom na dynamický vývoj spoločnosti a morálky, by ich prípadná definícia po určitom čase stratila na význame, prihliadnuc na opodstatnenosť a aktuálnosť.⁴⁷

Slovenské manželské majetkové právo stojí kvázi na „pomedzí“ práva občianskeho a rodinného, čo je výsledkom kodifikačných snáh z 50. rokov 20. storočia.⁴⁸ Práve preto aj v tejto otázke budeme prostredníctvom dobrých mravov zohľadňovať aj aspekty ako tradícia krajiny, kultúra, náboženstvo, či politické prostredie. Zákonodarca má súčasnou podobou BSM záujem na tom, aby existovalo výlučne v zákonnej podobe (maximálne modifikovanej), a ak zanikalo za trvania manželstva, tak len vo výnimočných a taxatívne stanovených prípadoch. Manželstvo ako inštitút je charakterizovaný v kontexte zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej len „zákon o rodine“), dvoma cieľmi – vytvoriť harmonické a trvalé spoločenstvo, ktoré zabezpečí riadnu výchovu detí. Tieto ciele však nie sú navzájom podmienené, dokonca vznik manželstva nie je nijako sankcionovaný, ak je uzavreté s iným cieľom, resp. ak tento cieľ nikdy nedosiahne (z objektívnych alebo subjektívnych príčin).⁴⁹ BSM ako jeden z majetkových dôsledkov vzniku manželstva (paralelne so spoločným nájmom, právam k nehmotným statkom alebo iným majetkovým právam), predstavuje reálnu majetkovú bázu, založenú na zásade spoločného nadobúdania majetku počas trvania manželstva, ktorá má slúžiť na uspokojovanie potrieb manželov, a následnej aj rodiny.⁵⁰ Ide teda o model prijatý zo strany zákonodarcu, ktorý v súčasnom *de lege lata* nemá záujem na jeho bezdôvodnom zániku za trvania manželstva, ba naopak iba vo výnimočných prípadoch. Kľúčové je v tomto ohľade zachovať určité štandardy aj napriek zmluvnej slobode, čo je „ospravedlnené“ s cieľmi predvídateľnosti majetkového usporiadania, spravodlivosti pre manželov a ochrany rodinných záujmov.⁵¹

Dobré mravy sa v manželskom majetkovom spoločenstve prejavujú ako korektív zmluvnej slobody tým spôsobom, aby výkon práva v podobe oprávnenia manželov si toto spoločenstvo modifikovať zúžením jeho rozsahu, nebol zneužívaný ako prostriedok jeho *de facto* zrušenia, nakoľko zákonodarca má v súčasnosti za to, že by to ohrozilo účel tohto inštitútu (spoločné zabezpečovanie materiálnych potrieb manželmi, uspokojovanie potrieb rodiny).

3. Rešpektovanie zákazu obchádzania zákona

Modifikačnú dohodu, zužujúcu rozsah BSM, je potrebné skúmať taktiež z hľadiska rešpektovania paradigmy neobchádzania zákona. Právny úkon obchádza zákon vtedy, ak formálne, tzv. „na prvý pohľad“, dodržiava zákonné požiadavky, no účinky, ktoré vyvoláva, sú rozporné so zmyslom a účelom zákona.⁵² Inak povedané, prostriedok, ktorý sa použil, zákon nezakazuje (dokonca ho môže explicitne regulovať), teda v tomto ohľade ide o správanie podľa

⁴⁵ STRAPÁČ, P. § 3 [Výkon práv a povinností z občianskoprávných vzťahov] In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 22.

⁴⁶ Napr. uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 55/2011-19 zo dňa 24. februára 2011: „Dobré mravy sú pravidlá správania sa, ktoré sú v prevažnej miere v spoločnosti uznávané a tvoria základ fundamentálneho hodnotového poriadku.“ alebo rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo/191/96 zo dňa 21. augusta 1997: „Ich obsah [dobrých mravov] spočíva vo všeobecne platných pravidlách morálky, pri ktorých je daný všeobecný záujem ich rešpektovať. Posúdenie konkrétneho obsahu pojmu dobré mravy patrí vždy od prípadu k prípadu sudcovi.“

⁴⁷ STRAPÁČ, P. § 3 [Výkon práv a povinností z občianskoprávných vzťahov] In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 22.

⁴⁸ ŠOŠKOVÁ, I. *Manželstvo a manželskoprávne vzťahy vo svetle prvej rekodifikácie československého rodinného práva 1949*. Banská Bystrica : Belanium, 2016. s. 25.

⁴⁹ PAVELKOVÁ, B. §1 [Pojem a cieľ manželstva]. In: PAVELKOVÁ, B. *Zákon o rodine. Komentár*. 3. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019. s. 13 – 14.

⁵⁰ VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. 3. vydanie. Plzeň : Aleš Čeněk, 2021. s. 323 – 324.

⁵¹ ATWOOD, B. Marital contracts and the meaning of marriage, In: *Arizona law review: Family Law Issue: A Tribute to Barbara Ann Atwood*, roč. 54, č. 1, 2012, s. 34.

⁵² VOJČÍK, P. a kol. *Občiansky zákonník. Stručný komentár*. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o. 2010. s. 132 – 133.

práva. Sporný je však výsledok takeého prostriedku, pretože práve ten je právnou normou nepredvídaný a nežiaduci.⁵³ Konanie *in fraudem legis* obsahom alebo účelom urobeného právneho úkonu spravidla znamená, že právny úkon neodporuje síce výslovnému zneniu ustanovenia, avšak svojimi dôsledkami sleduje ten cieľ, aby zákon dodržaný nebol.⁵⁴ Pokiaľ sa konkrétny právny úkon identifikuje ako zákon obchádzajúci, je sankcionovaný neplatnosťou, pričom ide o neplatnosť absolútnu.

Záver o tom, či právny úkon je *in fraudem legis* sa musí opierať o rozumný výklad konkrétneho ustanovenia zákona s prihliadnutím na účel zákonného príkazu alebo zákazu, ako aj na následky dohody.⁵⁵ Nutné je vziať do úvahy aj teleologický výklad.

Modifikačná dohoda obchádzajúca zákon by na prvý pohľad mohla vyzeráť ako právny úkon po formálnej stránke platne uzavretý, so všetkými jeho náležitosťami. Penzum vecí ponechaných v režime BSM by taktiež vyzeral tak, že sa ním dosiahne účel tohto manželského majetkového spoločenstva. Inak povedané, reálna majetková báza manželov, ich vzájomná solidarita a uspokojovanie potrieb rodiny by takáto obchádzajúca dohoda vedela zabezpečiť. Účinky by však predsa len zákon obchádzali, nakoľko ide o veci, ktoré by sa eventuálne veľmi nepravdepodobne stali skutočne predmetom BSM, alebo ide o také majetkové hodnoty, ktoré sa manželov vôbec netýkajú. Účinky predmetnej dohody by tak podstatu BSM nenaplnili.

IV. ÚVAHY DE LEGE FERENDA

Rodinné právo, a predovšetkým manželské majetkové spoločenstvo, sú charakterizované svojou diverzitou naprieč štátmi Európy.⁵⁶ Spoločným rámcom však je, že väčšina štátov poskytuje právo výberu z viacerých alternatív majetkového režimu manželov, podľa toho, ktorý režim im vyhovuje najlepšie, pričom voľba sa realizuje prostredníctvom manželskej alebo predmanželskej zmluvy.⁵⁷

Právna úprava slovenského inštitútu BSM však nepripúšťa možnosť vylúčenia alebo zmluvného založenia iného majetkového režimu. Takisto dlhodobo pertraktovaným problémom je absencia možnosti uzavretia predmanželskej zmluvy. Optikou dlho pripravovanej rekodifikácie Občianskeho zákonníka sa slovenský zákonodarcia v tejto otázke snaží „harmonizovať“ manželské majetkové právo, pričom takú harmonizáciu môžeme označiť za spontánnu, kde sa snažíme priblížiť moderným európskym kódexom bez toho, aby sme k tomu boli nejako zaviazaní, napr. medzinárodnými záväzkami.⁵⁸ V nadväznosti na uvedené, je tak nevyhnutné privítať koncepciu nového Občianskeho zákonníka, ktorý venuje náležitú pozornosť týmto nedostatkom a reflektuje ich v poskytnutí kvalitnej právnej úpravy

⁵³ GYÁRFÁŠ, J. § 39 [Neplatnosť právneho úkonu pre rozpor so zákonom alebo jeho obchádzanie alebo pre rozpor s dobrými mravmi] In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck. 2019. s. 290.

⁵⁴ Najvyšší súd SSR, sp. zn. 2 Cz 113/73 zo dňa 31. januára 1974 (R 35/1975).

⁵⁵ LAZAR, J a kol. *Občianske právo hmotné. Všeobecná časť-Rodinné právo-Vecné práva-Dedičské právo*. Zv. I. Bratislava: IURIS LIBRI. 2018. s. 136-137.

⁵⁶ DETHOFF, N. The Franco-German Optional Matrimonial Property regime – A Trailblazer for the Alignment of Family Law? In: *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, roč. 76, č. 3, 2012, s. 510.

⁵⁷ ATWOOD, B. Marital contracts and the meaning of marriage. In: *Arizona law review: Family Law Issue: A Tribute to Barbara Ann Atwood*, roč. 54, č. 1, 2012, s. 34 – 35.

⁵⁸ Bližšie pozri VÍGLASKÁ, N. Nemanželské spoluzitá ako novodobý fenomén v spoločnosti a jeho úprava v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. ročník 7, č. 2, 2019, s. 94 -106.

manželského majetkového práva.⁵⁹ Pertraktovanosť tohto problému dokazujú aj prechádzajúce návrhy nového Občianskeho zákonníka.⁶⁰

Otázka manželských majetkových zmlúv si tak zaslúži uspokojenie dlhodobo požadovanej potreby inkorporácie vyššej miery dispozitívnosti do slovenského právneho poriadku. Manželom by aj v podmienkach Slovenskej republiky mala byť poskytnutá možnosť výberu z viacerých režimov usporiadania ich majetkového spoločenstva, vrátane režimov, ktoré umožňujú oddelenosť ich majetku za trvania manželstva (bez toho, aby sme uvažovali o odložení momentu vzniku alebo zrušenia z vážnych dôvodov tak, ako je tomu v *de lege lata*). Súčasne nevidíme ani racionálnu oporu v tvrdohlavom odmietaní predmanželských zmlúv, teda takých, ktoré uzavru snúbenci. Zmluva funguje na princípe odkladacej podmienke jej účinnosti, viazanej na vznik manželstva.⁶¹ Naopak, uvedené vie manželské majetkové usporiadanie značne spružiť, napríklad prostredníctvom toho, že manželia nebudú musieť vyporiadavať majetok, ktorý nadobudli za trvania manželstva pred uzavretím modifikačnej dohody, ak sa dohodu rozhodnú uzavrieť neskôr po vzniku manželstva.

V tomto svetle sme sa absolútne nestotožnili ani s názorom súdnej praxe o tom, že modifikačnou dohodou je prípustné z režimu BSM vylúčiť jedine veci určené všeobecne. Opačne povedané, vylúčenie konkrétne vymedzených, teda presne špecifikovaných častí majetku neprichádza do úvahy.⁶² V uvedenom názore súdnych autorít síce vidíme isté *ratio*, pri veciach, ktorých individuálne vylúčenie by do úvahy neprichádzalo, predovšetkým sa jedná o veci s periodickým nadobúdaním, ako napríklad príjmy z pracovnoprávnej činnosti či príjmy z práv tvoriacich systém práva duševného vlastníctva. V tomto svetle sa javí nelogické vylučovať individuálne určené veci, pričom „v hre“ je opäť aj potenciálna hrozba vylúčenia schopnosti manžela materiálne zabezpečovať potreby rodiny. V komparatívnom svetle, ČOZ napríklad umožňuje individuálne vylúčenie vecí z režimu spoločného jmění manželů, pokiaľ to zákon nezakazuje,⁶³ čím zákonodarcu zrejme myslel predovšetkým ustanovenia týkajúce sa obvyklého vybavenia domácnosti. S touto zákonnou formuláciou sa však taktiež nestotožňujeme vo všetkej úplnosti. Podľa nášho názoru by pod uvedené pravidlo nemali spadať nehnuteľnosti a hnutel'né veci vyššej hodnoty (napríklad automobil), kde ich individuálne vylúčenie je logické a často aj praktické, za podmienky zachovania práv 3. osôb a ochrany rodinného obydľia a bežného vybavenia domácnosti. Explicitným umožnením vylúčenia individuálne určenej nehnuteľnosti alebo hnutel'nej veci vyššej hodnoty (čo by mohlo byť vyjadrené prostredníctvom demonštratívneho výpočtu), so súčasným rešpektovaním ochrany rodinného obydľia, bežného vybavenia domácnosti a nevylúčenia zabezpečovania rodiny, by podľa nášho názoru bol zachovaná zdravá miera zmluvnej voľnosti v manželskom majetkovom práve v tejto otázke.

Vyššie identifikované limity dohody o zúžení rozsahu BSM budú mať v konečnom dôsledku význam aj ak budúca právna úprava umožní manželom zvoliť si režim oddeleného majetku. Ak totiž *de lege ferenda* poskytne manželom možnosť ako zúženia rozsahu manželského

⁵⁹ MURÁNSKA, J. „Manželská zmluva“ – jej význam a miesto v právnom poriadku Slovenskej republiky. 2015. In: ŠMELKOVÁ, J. – BÓDIOVÁ, Ž. – ANDRAŠKO, J. (zost.). *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2015 organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou v dňoch 9.-10. októbra 2015. Sekcia občianskeho práva „Občianske právo na križovatke nového a starého.“* Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave. s. 273.

⁶⁰ Pozri napríklad paragrafové znenie návrhu nového Občianskeho zákonníka z roku 2015, alebo Legislatívny zámer nového Občianskeho zákonníka z roku 2009, ktoré navrhovali umožnenie uzavretia predmanželskej zmluvy a ponúkali niekoľko režimov manželského majetkového spoločenstva (napr. návrh z roku 2015 poznal zmluvné usporiadanie majetkových práv a povinností manželov s možnosťou vylúčenia vzniku spoločenstva majetku manželov. V prípade absencie zmluvného usporiadania majetkových pomerov manželov sa subsidiárne aplikovalo zákonné majetkové spoločenstvo).

⁶¹ VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. 3. vydanie. Plzeň : Aleš Čeňek, 2021. s 325.

⁶² Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. I. ÚS 86/1995 zo dňa 18. januára 1996.

⁶³ Pozri ustanovenie § 718 ods. 1 zákona č. 89/2012 Sb. Občianskeho zákoníku ve znění pozdějších předpisů.

majetkového spoločenstva, tak aj režim oddeleného majetku, otázka do akej miery je prípustné zúžiť rozsah BSM bude stále aktuálnou. Práve vyššie identifikované limity súčasnej dohody o zúžení rozsahu BSM budú predstavovať „hranicu“, teda pôjde o minimálne požiadavky, ktoré dohoda bude musieť spĺňať, v opačnom prípade môžeme uvažovať o oddelenom majetku.

V. ZÁVER

Manželské majetkové spoločenstvo v slovenskom právnom poriadku bolo pôvodne koncipované ako absolútne kogentný inštitút súkromného práva, až do tzv. „Veľkej novely“ Občianskeho zákonníka, ktorá zaviedla možnosť jeho modifikácie. Dohoda o zúžení rozsahu BSM je jednou z taxatívne vypočítaných možností, ako môžu manželia zákonnú úpravu manželského majetkového práva modifikovať. Mnohosť požiadaviek, ktoré táto dohoda musí spĺňať, však stále dokazuje prehnanú mieru rigidity. V príspevku sme identifikovali požiadavky všeobecné, teda také, ktoré sú kladené na akúkoľvek z *numerus clausus* modifikácií. Musí byť teda uzatvorená vo forme notárskej zápisnice, výlučne medzi manželmi za trvania manželstva, s účinkami *pro futuro* a rešpektovať rozdielnosť od zániku. Okrem toho musí zužovacia dohoda spĺňať aj osobitnú požiadavku, a síce všeobecný charakter vylúčeného predmetu. Tieto požiadavky sme označili ako formálne požiadavky.

Dohoda však musí spĺňať aj isté materiálne atribúty, ktoré predstavujú práve limity, ktorých identifikácia bola hlavnou výskumnou otázkou tohto príspevku. Materiálne tak dohoda musí rešpektovať predovšetkým povahu a účel BSM v podobe zachovania „hlavného zdroja príjmu“ v režime manželského majetku, nakoľko jeho vylúčenie by mohlo svojimi dôsledkami vylúčiť materiálne zabezpečenie rodiny a potažmo viesť k *de facto* zániku manželského majetkového spoločenstva. Rovnako sme identifikovali zákonnú ochranu rodinného obydla a obvyklého vybavenia domácnosti, ktorá je však implicitného charakteru, a ktorá taktiež predstavuje limit zužovacej dohody. Materiálne dohoda musí rešpektovať aj zásadu zákazu zneužitia práva a paradigma zákazu obchádzania zákona, sankcionovanú absolútnou neplatnosťou tohto právneho úkonu.

Na základe identifikovaných limitov sme formulovali aj návrhy *de lege ferenda*. V prvom rade sme sa stotožnili s väčšinovým názorom doktríny, akcentujúcej vyššiu mieru dispozitívnosti a možnosť uzatvárania predmanželských zmlúv. Súčasne sme sa absolútne nestotožnili so súdnou argumentáciou v podobe nemožnosti vylúčenia individuálne určeného majetku. Súdný názor má pri niektorých predmetoch patriacich BSM svoje opodstatnenie, no sme toho názoru, že tvrdohlavé zotrvávanie na tejto požiadavke pri nehnuteľnostiach a hnutelných veciach vyššej hodnoty nemá svoju oporu ani v pravidlách formálnej logiky, ani v zákonnej úprave.

V rámci výskumu sa nám v úvode stanovená hypotéza potvrdila, a teda individualizmus každého manželstva neumožňuje formulovať všeobecné pravidlá, ktoré konkrétne vylúčenie toho-ktorého predmetu do úvahy prichádza a ktoré nie. Materiálne (minimálne) podmienky, teda limity, však je možné identifikovať a tie musí spĺňať každá dohoda o zúžení rozsahu BSM, aby nedošlo *de facto* k jeho zániku.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, dohoda, modifikácia, manželstvo

KEY WORDS

co-ownership of spouses, agreement, modification, matrimony

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. ATWOOD, B. Marital contracts and the meaning of marriage, In: *Arizona law review : Family Law Issue: A Tribute to Barbara Ann Atwood*. roč. 54, č. 1, 2012, s. 34 – 42, ISSN 0004-153X. dostupné online https://www.researchgate.net/publication/255699277_Marital_Contracts_and_the_Meaning_of_Marriage
2. BEDNÁR, P. Rodinné/manželské obydlie. In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. roč. 10, č. 2, 2022, s. 25-39. ISSN 1339-3995. dostupné online: <https://doi.org/10.33542/SIC2022-2-02>
3. ČEČOTOVÁ, V. *Dobré mravy v slovenskom súkromnom práve*. Ružomberok : Epos, 2005. 224 s. ISBN 978-80-8057-638-7
4. DETHOFF, N. The Franco-German Optional Matrimonial Property regime – A Trailblazer for the Alignment of Family Law? In: *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*. roč. 76, č. 3, 2012, s. 510. ISSN 1868-7059. dostupné online: https://www.researchgate.net/publication/272209711_The_FrancoGerman_Optional_Matrimonial_Property_Regime__A_Trailblazer_for_the_Alignment_of_Family_Law
5. FEKETE, I. *Občiansky zákonník. 2. zväzok (Vecné práva, Zodpovednosť za škodu a za bezdôvodné obohatenie). Veľký komentár, 2. aktualizované a rozšírené vydanie*. Bratislava : Eurokódex, 2015. 901 s. ISBN 978-80-8155-040-9
6. HRUŠÁKOVÁ, M. – KRÁLÍČKOVÁ, Z. – WASTPHALOVÁ, L. a kol. *Občianský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2014, 1380 s. ISBN 978-80-7400-503-9
7. KIM, J. – OLIVER, S. A. – RYZNAR, M. The Rise of PACS: A New Type of Commitment from the City of Love. In: *Washburn Law Journal*. roč. 56, č. 1, Winter, 2017, ISSN 0043-0420. s. 69 – 92. dostupné online: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.frm?abstract_id=2842145
8. KNAPP, V. Co je dovoleno a co je zakázano. In: *Právnik*, roč. 138, č. 1, 1999, s. 24-25. ISSN 0231-6625
9. LAZAR, J a kol. *Občianske právo hmotné. Všeobecná časť-Rodinné právo-Vecné práva-Dedičské právo*. Zv. I. Bratislava : IURIS LIBRI, 2018. 726 s. ISBN 978-80-89635-35-1
10. MIŠINOVÁ, A. Regulácia bezpodielového spoluvlastníctva manželov v úvahách de lege ferenda. In: *ŤAŽKÁ, V. (zost.). Míľniky práva v stredoeurópskom priestore. Sekcia občianskeho práva. Spoluvlastníctvo – právnoteoretické a právne limity*. Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2024. 853 s. ISBN 978-80-7160-723-6. dostupné online: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Veda/Konferencie_a_podujatia/Milniky_zborzzbo/Milniky_2024.pdf
11. MURÁNSKA, J. „Manželská zmluva“ – jej význam a miesto v právnom poriadku Slovenskej republiky. In: *ŠMELKOVÁ, J. – BÓDIOVÁ, Ž. – ANDRAŠKO, J. (zost.). Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2015 organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou v dňoch 9.-10. októbra 2015. Sekcia občianskeho práva „Občianske právo na križovatke nového a starého.“* Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. ISBN 978-80-7160-411-2. s. 270 – 279. dostupné online: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Veda/Konferencie_a_podujatia/3rd_Session.pdf
12. OVEČKOVÁ, O. Výklad a aplikácia dobrých mravov a zásad poctivého obchodného styku v rozhodovacej činnosti súdov. In: *Právny obzor*. roč. 94, č. 4, 2011, s. 351-364. ISSN 0032-6984

13. PAVELKOVÁ, B. *Zákon o rodine. Komentár*. 3. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. 688 s. ISBN 978-80-89603-72-5.
14. PSUTKA, J. Spoločné jmění manželu v judikátorní retrospektivě – aneb stručný příspěvek k problematice kontinuity dřívější rozhodovací praxe v poměrech stávající úpravy. In: *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*. roč. 68, č. 2, 2022, s. 67-79. ISSN 0323-0619. dostupné online: <https://doi.org/10.14712/23366478.2022.18>
15. SEMANOVÁ, D. Limity zmluvnej voľnosti v súkromnom práve. In: *Právne rozpravy on-screen III.: Sekcia súkromného práva: Zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 13. 11. 2020 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2021. s. 158-167. ISBN 978-80-557-1933-7. dostupné online: <https://doi.org/10.24040/pros.13.11.2020.ssp.158-167>
16. ŠOŠKOVÁ, I. *Manželstvo a manželskoprávne vzťahy vo svetle prvej rekodifikácie československého rodinného práva 1949*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Belianum, 2016. 198 s. ISBN 978-80-557-1151-5
- ŠOŠKOVÁ, I. Právne formy usporiadania majetkových vzťahov medzi manželmi na území Slovenska – história a súčasnosť. In: *Štát a právo*. roč. 6, č. 2-3, 2019, s. 214. ISSN 2644-643X
17. ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, 1754 s. ISBN 978-80-7400-770-5.
18. TAKÁČ, J. Modifikácia a zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov v úvahách „de lege ferenda“. In: ONDROVÁ, J. – PÍRY, M. – ÚRADNÍK, M. (zost.). *Právne rozpravy on-screen III. : sekcia súkromného práva : zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 7. 5. 2021 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2021. s. 285-297. ISBN 978-80-557-1933-7. dostupné online: <https://doi.org/10.24040/pros.07.05.2021.ssp.285-297>
19. TAKÁČ, J. *Modifikácia bezpodielového spoluvlastníctva manželov a jeho zánik za trvania manželstva*. Druhé, prepracované a rozšírené vydanie. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Belianum, 2023. 144 s. ISBN 978-80-557-2039-5. dostupné online: <https://doi.org/10.24040/023.9788055720395>
20. TÖRÖK, E. Aspects of the Matrimonial Property Contract in Some European Countries. In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. roč. 11, č. 2, 2023, s. 64-78. ISSN 1339-3995. dostupné online: <https://doi.org/10.33542/SIC2023-2-06>
21. VASSAY, K. Legitimita dedičov uzatvoriť dohodu o vysporiadaní BSM. In: *Súkromné právo*. roč. 11, č. 1, 2025, s. 18-20. ISSN 1339-8652
22. VÍGLASKÁ, N. Nemanželské spolužitia ako novodobý fenomén v spoločnosti a jeho úprava v judikature Európskeho súdu pre ľudské práva. In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. roč. 7, č. 2, 2019, s. 94-106. ISSN 1339-3995. dostupné online: <https://doi.org/10.33542/SIC2019-2-09>
23. VOJČÍK, P. a kol. *Občianske právo hmotné*. 3. vydanie. Plzeň : Aleš Čeňek, 2021. 389 s. ISBN 978-80-7380-845-7
24. VOJČÍK, P. a kol. *Občiansky zákonník. Stručný komentár*. 3. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r. o., 2010. 1282 s. ISBN 978-80-8078-368-6

Zoznam súdnych rozhodnutí

1. Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR, R 3/1968

2. Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR, sp. zn. Cpj 86/71 zo dňa 3. februára 1972 (R 42/1972)
3. Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR, sp. zn. 2 Cz 113/73 zo dňa 31. januára 1974 (R 35/1975)
4. Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 55/2011-19 zo dňa 24. februára 2011
5. Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo/191/96 zo dňa 21. augusta 1997
6. Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 SŽ-o-KS 93/2006 zo dňa 31. júla 2007 (R 30/2008)
7. Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. I ÚS 86/1995 zo dňa 18. januára 1996
8. Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 22 Cdo 2345/2003 zo dňa 12. februára 2004

Zoznam použitých právnych predpisov

1. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
2. Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (český občiansky zákonník)
3. Code Civil (francúzsky občiansky zákonník)

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

Mgr. Kristián Vassay

ORCID ID: 0009-0001-1081-8426

Interný doktorand

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta, Katedra občianskeho práva

Kováčska 26, 040 75, Košice

Telefónne číslo: +421 55234 4164

E-mail: kristian.vassay@student.upjs.sk